

POHJOIS-KARJALAN
MAAKUNTAKORKEAKOULU

Lieksan koulutus-, kehittämis- ja innovaatio suunnitelma

2011–2014

LKKIS 2011–2014

MKKK:n Lieksan ohjausryhmä 4.5.2011

<http://www.lieksa.fi/maakuntakorkeakoulu>

Lieksan koulutus-, kehittämis- ja innovaatio suunnitelma 2011–2014

Lieksan koulutus-, kehittämis- ja innovaatio suunnitelma 2011–2014 on hyväksytty Pohjois-Karjalan maakuntakorkeakoulun Lieksan ohjausryhmän kokouksessa 4.5.2011 Lieksan Yhteispalveluissa LYP:ssä.

Suunnitelmaa luonnosteltaessa ja käsiteltäessä on keskusteltu tai muuten oltu yhteydessä lukuisien eri henkilöiden kanssa ja saatu avuliasta tukea paljon. Suunnitelmateksti on osin eri henkilöiden kirjoittamaa tai pohjustamaa. Toisten nimet on jätetty näkyviin, monien osuus on jäänyt osaksi kollektiivista valmistelutyötä. Ajatukset koonnut suunnittelijaopettaja Pasi Karonen kiittää kaikkia mukana olleita – toivottavaa on nyt, että yhteistä näkemystämme kuunnellaan myös Lieksan ulkopuolella.

Verkkolinkkien tekninen toimivuus on tarkastettu pääosin 26.4.2011, myöhemmin täydennettyjen ne lisättäessä.

Tämä suunnitelma-asiakirja on 10.5.2011 sijoitettu verkko-osoitteeseen http://edu.lieksa.fi/kansalaisopisto/ain/LKKIS_2011_-_2014.pdf. Se voi tulla saataville muitakin teitä.

Maakuntakorkeakoulutoiminta Lieksassa	3/38
Maakunnan pohjoiskunnilla on omat eronsa havaittavissa	6
Seutukaupungissa kuuluu olla korkeakoulutasoinen koulutus	9
Lieksan Yhteispalvelut tukee maakuntakorkeakoulutyötä	14
Koulutustarpeet lähivuosina	16
1. Sairaanhoidajat – aloitus 2012	17
2. Tradenomit – aloitus 2012	19
3. Tekniikan alan insinöörit: automaatio- tai prosessipainotus – aloitus 2013–2014	21
4. Tuotantotalouden insinöörit – aloitus 2013–2014	23
5. Matkailurestonomit – aloitus 2013–2014	23
6. Täydennyskoulutus ja muita näkökohtia	26
Kehitys ja innovointi	34

Maakuntakorkeakoulutoiminta Lieksassa

Seudulliset koulutus-, osaamis- ja kehittämistarpeet ovat lähtökohtina Pohjois-Karjalan maakuntakorkeakoulutoiminnassa. Maakuntakorkeakoulu ei ole erillinen, uusi oppilaitos, vaan paremminkin toimintatapa tai monimuotoinen yhdistelmä olemassaolevia mahdollisuuksia, joita tuodaan eri paikkakunnille lähemmäs tarvitsijoita.¹

Pohjois-Karjalan maakuntakorkeakouluhankkeen esiselvityksessä ”Pohjois-Karjala ja korkeakoulutasoinen aikuiskoulutus” vuodelta 2006 kirjoitti selvityksen tekijä Mari Vartiainen: ”Tavoitteena on parantaa koulutuksellista tasa-arvoa ja koulutuksen saatavuutta maakunnan eri osissa sekä lisätä korkeakoulutuksen vaikuttavuutta. Ajatuksena on, että korkeakoulututkinnon osia tai jopa koko tutkinnon voisi suorittaa missä tahansa Pohjois-Karjalassa. Lisäksi voitaisiin järjestää tarvittavaa täydennyskoulutusta.”²

Pohjois-Karjalan maakuntaohjelma 2011–2014 eli POKAT 2014 määrittelee yleisellä tasolla³:

Toimintalinja 2: Menestys viriää osaamisesta

Strategia: Osaamiseen ja sen jatkuvaan kehittämiseen panostaminen on maakunnan menestyksen avaintekijä. Kansainvälisen tason osaamista ja osaamisen tuotteistamista on vahvistettava. Pohjois-Karjalaa on kehitettävä osaamismaakuntana. Työn ja koulutuksen kohtaamista on tuettava muuttuvissa oloissa.

1 <http://www.pohjois-karjalanmaakuntakorkeakoulu.fi/>, http://www.pkamk.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=231&Itemid=238 ja <http://www.lieksa.fi/maakuntakorkeakoulu>.

2 http://www.pohjois-karjalanmaakuntakorkeakoulu.fi/pdf/mkk_esiselvitys_2006.pdf, digitaalisen toisinnon s. 3/45.

3 <http://www.pohjois-karjala.fi/dman/Document.phx?documentId=ge16510141054544&cmd=download>, s. 41/80. Maakuntaliitolla on myös monenlaista ennakointi- ja suunnittelutilastoaineistoa, jota voi käyttää hyväksi pohdittaessa asioita paikallisen tarpeen mukaisesti.

Maakuntaliiton laatimassa Pohjois-Karjalan koulutus- ja sivistysstrategian 2014 ensimmäisessä eli strategiaosassa kuvataan maakuntakorkeakoulun toiminta ja organisointi seuraavasti⁴:

Pohjois-Karjalan maakuntakorkeakoulu toimii maakuntakeskuksen ulkopuolella. Itä-Suomen ammattikorkeakoulu (ISAT) yhteistyön kautta toimintamalli on suunniteltu samankaltaiseksi myös Pohjois-Savossa. Pohjois-Karjalan maakuntakorkeakoulun suunnittelu aloitettiin vuonna 2006 ja maakuntakorkeakoulu vakinaistui 1.1.2010. Pohjois-Karjalan maakuntakorkeakoulun toimintatapa on seudullinen. Lähtökohtana ovat seudulliset osaamis-, koulutus- ja kehittämistarpeet. Seudulliset ohjausryhmät koostuvat kuntien, kehittämissyhtiöiden, TE-toimistojen ja yritysten edustajista sekä kolmannen sektorin toimijoista. Seudulliset ohjausryhmät tekevät seudulliset koulutus-, kehittämis- ja innovaatio suunnitelmat neljäksi vuodeksi. Seudullisten tarpeiden määrittelyn jälkeen maakuntakorkeakoulu etsii koulutuksen järjestäjät. Pohjois-Karjalan maakuntakorkeakoulu toteuttaa koulutusta AMK:n koordinoimana ja yhteistyökumppaneina sillä on Itä-Suomen yliopiston koulutus- ja kehittämisspalvelu ADUCATE, Humanistisen Ammattikorkeakoulun (HUMAK) Joensuun kampus ja Pohjois-Karjalan kesäyliopisto.

Lyhenne ISAT näyttää oikeastaan tulevan sanoista ”Itä-Suomen ammattikorkeakoulujen yhteistyö”⁵.

On syytä panna merkille seudullisten tarpeiden lähtökohtaisuus sekä maakuntakorkeakoulun rooli: vaikka Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu toimiikin koodinoijana, on tehtävänä etsiä tarvittavan koulutuksen järjestäjät maakuntakeskuksen ulkopuolelle.

Maakuntakorkeakoulutyyppejä yhteenliittymiä on eri puolilla Suomea. Pohjois-Karjalassa maakuntakorkeakoulu on osa Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun työelämä- ja kansainvälistymispalveluita, ja yhteistyökumppaneita on useita.

Koulutus voi olla monivuotista ja tutkintoon johtavaa. Toisaalta saattaa välillä olla kyse vain yhdestä teemapäivästä. Yhteen ja samaan ei jämähdetä, vaan kun yksi asia on hoidet-

4 <http://www.pohjois-karjala.fi/dman/Document.phx?documentId=dn03111140547668&cmd=download>, s. 12–13/30; ks. myös s. 16/30 sekä 22–23/30.

5 http://www.pkamk.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=201:itae-suomen-ammattikorkeakoulujen-yhteistyoe-isat&catid=106:yleista&Itemid=79.

tu, voidaan seuraavaksi tehdä jotain muuta. Myös tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminta sisältyy maakuntakorkeakouluun.

Lieksan kaupungin linja maakuntakorkeakoulutoiminnassa on oma ohjausryhmä, mutta yhteistyömuotoja voidaan kehittää, ja siihen on valmius. Tähän liittyy oleellisena osana, että Lieksassa laaditaan kaupungin oma koulutus-, kehittämis- ja innovaatiosuunnitelma seuraavaksi nelivuotiskaudeksi 2011–2014. Suunnitelma on laadittu jo kahdesti aikaisemmin, ensin 17.1.2008 päivättyinä Pohjois-Karjalan maakuntakorkeakoulun Lieksan koulutuksen, osaamisen ja kehittämisen toimenpideohjelman nimellä vuosiksi 2008–2012 ja sitten päivämäärällä 27.10.2009 Lieksan koulutus-, kehittämis- ja innovaatiosuunnitelmana vuosia 2010–2013 ajatellen⁶. Lieksan kansalaisopiston kahdesta suunnittelijaopettajasta toisen työajasta on suunnattu 55 prosenttia maakuntakorkeakoulutyöhön, ja tämä nyt käsillä oleva päivitys sisältyy tähän.

Nyt käsillä oleva suunnitelma jatkaa rakentamista aiemman pohjatyön päälle siten, että yleisten taustojen ja selvitysten jälkeen on nyt nimenomaisena pyrkimyksenä keskittyminen hyvin konkreettisesti pieneen määrään realistisia, perusteltuja tarpeita.

On välttämätöntä, että myös Pohjois-Karjalan maakuntakorkeakoulussa kokonaisuutena ja sitä isännöivässä Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulussa päästään riittävän pitkään, monivuotiseen suunnittelujänteeseen. Niin potentiaalisten opiskelijoiden kuin muidenkin pitää voida tietää, ennakoida ja valmistautua kaukokatseisesti: ”Syksyllä 2011 alkaa Lieksassa tutkintoon johtava koulutus A, syksyllä 2012 tutkintokoulutus B, alkuvuonna 2013 täydennyskoulutusohjelma C...”

Lieksan koulutus-, kehittämis- ja innovaatiosuunnittelua tai muuta vastaavantapaista kaupungin, maakuntakorkeakoulun tai niiden yhteistä toimintaa jatkettaneen. Myös tällainen ennakointi-, seuranta-, keskustelu- ja suunnittelutyö kannattaa vakiinnuttaa. Hyvänä tavoitteena voisi pitää sitä, että ei laadittaisi erillisiä, kertaluonteisia papereita silloin tällöin, vaan pidettäisiin prosessi jonkinasteisesti käynnissä jatkuvasti.

⁶ http://www.pohjois-karjalanmaakuntakorkeakoulu.fi/pdf/Lieksa_KKI-suunnitelma_271009.pdf.

Seudullisia tarpeita, Lieksan omaa ohjausryhmää sekä omaa koulutus-, kehittämis- ja innovaatio suunnitelmaa perustellaan seuraavassa kahdesta näkökulmasta: kunnittaiset erot sekä Lieksan oma tilanne ja visio seutukaupunkina, jonka väestö vähenee ja ikääntyy.

Maakunnan pohjoiskunnilla on omat eronsa havaittavissa

Pohjois-Karjalan pohjoisosan neljällä kunnalla on eronsa. Seuraavissa taulukoissa on verrattu eräitä piirteitä nykyisin Joensuun seutukuntaan kuuluvan Juuan sekä Pielisen Karjalan seutukuntaan kuuluvien Lieksan, Nurmeksen ja Valtimon välillä. Ylä-Karjalaan luetaan Juuka, Nurmes ja Valtimo – seutukuntamuutos ei sentään tähän vaikuttane.

Neljän kunnan yhteinen väkiluku oli tilastointiajankohtana 29.548, josta Lieksan osuus 43,3 prosenttia. Joitakin väkilukutilastoja on seuraavassa taulukossa.

Tilastokeskus	Juuka	Lieksa	Nurmes	Valtimo
Kuntien perustiedot, viite kuten edellä				
Väkiluku 31.12.2009	5.705	12.788	8.573	2.482
0–14-vuotiaiden osuus väestöstä % 31.12.2009	13,7	11,4	13	12,7
15–64-vuotiaiden osuus väestöstä % 31.12.2009	61,5	62,5	62,2	60,8
65 vuotta täyttäneiden osuus väestöstä % 31.12.2009	24,8	26,1	24,8	26,6
Ulkomaiden kansalaisten osuus väestöstä % 31.12.2009	1,3	1,4	1	0,4
Vähintään keskiasteen (= toisen asteen) tutkinnon suorittaneiden osuus 15 vuotta täyttäneistä % 31.12.2009	53,9	56,7	57	53
Korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus 15 vuotta täyttäneistä % 31.12.2009	14,1	15,5	16,5	12,9

Tilastokeskus	Juuka	Lieksa	Nurmes	Valtimo
Kuntien perustiedot, viite kuten edellä				
Kunnassa olleiden työpaikkojen lukumäärä 31.12.2008	2.103	4.120	3.049	754
Alkutuotannon työpaikkojen osuus % 31.12.2008	13,7	11,2	15,6	28,6
Jalostuksen työpaikkojen osuus % 31.12.2008	38,6	25,3	18,8	11
Palvelujen työpaikkojen osuus % 31.12.2008	46,7	62,6	64,7	59,5
Muiden toimialojen/toimialaltaan tuntemattomien työpaikkojen osuus % 31.12.2008	1	0,9	0,9	0,8
Eläkkeellä olevien osuus väestöstä % 31.12.2009	36,4	37,9	35,3	38,3

Elinkeinomielessä oli alkutuotannon osuus tilastointiajankohtana Lieksassa pienin vertailukunnista. Jalostuksen eli kaivostoiminnan ja louhinnan, teollisuuden, sähkö-, kaasu- ja lämpöhuollon, vesi-, viemäri- ja jätehuollon sekä rakentamisen osuus oli suurin vuolukivikunta Juuassa, mutta neljänneksen verran kunnassa olleista työpaikoista myös Lieksassa. Suurin työpaikkaosuus oli kaikissa vertailukunnissa palvelualoilla.

Taajama-asteeltaan neljä vertailukuntaa jakautuvat selvästi kahteen ryhmään: kaupungit Lieksa ja Nurmes sekä kunnat Juuka ja Valtimo. Yritystoimipaikkoja oli kaksi vuotta sitten eniten Lieksassa, 38,6 prosenttia yhteensä 1.856 toimipaikasta.

Tilastokeskus	Juuka	Lieksa	Nurmes	Valtimo
Kuntien perustiedot ⁷				
Taajama-aste % 1.1.2009	48,2	68,7	65,8	47,6
Yritystoimipaikkojen lukumäärä 2009	368	717	586	185
Taajama-aste tarkoittaa taajamissa asuvien osuutta väestöstä, jonka sijainti tunnetaan. Taajamaksi				

7 <http://pxweb2.stat.fi/Dialog/varval.asp?ma=Kuntaportaali&ti=&path=../Database/Kuntien%20perustiedot/Kuntien%20perustiedot/&lang=3&multilang=fi>.

määritellään kaikki vähintään 200 asukkaan rakennusryhmät, joissa rakennusten välinen etäisyys ei yleensä ole 200 metriä suurempi. Tiedot taajama-asteesta perustuvat vuoden 2005 taajamarajaukseen.

Yritystoimipaikkojen lukumäärässä ei ole otettu huomioon osittaisia kuntaliitoksia (esim. Helsinki-Sipoo). Tilaston tiedot kattavat kaikkien toimialojen yritykset ja niiden toimipaikat. Tilastoon on valittu yritykset ja toimipaikat, joiden toiminta-aika tarkasteluvuonna ylitti puoli vuotta ja jotka ovat työllistäneet enemmän kuin puoli henkilöä tai joiden liikevaihto (maatalousyrittäjillä maataloustulo) on ylittänyt vuosittain määritellyn tilastorajan (esim. 9.636 euroa vuonna 2007). Lähde: Yritysrekisteri. Suomen yritykset 2009, Tilastokeskus.

Lieksan suurimmat työnantajat ovat kaupunki itse, Pankaboard Oy ja Maintpartner Oy yhdessä, Anaika Components Ltd Oy, Amcor Flexibles Finland Oy, Joptek Oy Composites ja Kansaneläkelaitos. Suurten työnantajien joukkoon mahtuvat lisäksi myös esimerkiksi Metsähallitus, Lieksan rajavartioasema ja Itella Oyj.⁸

Pielisen Karjalan teollisista työpaikoista suurin osa on Lieksassa. Vuonna 2010 sellaisia oli Pohjois-Karjalan maakuntaliiton teollisuusyritysrekisterin lukujen mukaan seutukunnassa kaikkiaan 1.428, joista Lieksassa 905 eli 63 prosenttia⁹ Jos naapuriseutukunnasta vielä Juuka lasketaan neljäntenä kuntana mukaan, niin Lieksan osuudeksi jää yhteisluvustakin edelleen 43 prosenttia.

Ehkä elinkeinorakenteella on osin vaikutuksensa yleensä yhteiskunnallisestikin. Tältä kannalta voi kuntia vertailla vaikka juuri pidettyjen eduskuntavaalien tulosten perusteella. Neljän eniten ääniä saaneen puolueen osuudet eri kunnissa olivat seuraavalla liuskalla esitettävän taulukon mukaiset.

8 <http://www.lieksa.fi/Resource.phx/sivut/sivut-lieksa/esittely/lieksansuurimmattyonantajat.htx>.

9 <http://www.pohjois-karjala.fi/dman/Document.phx/~maakuntaliitto/Julkiset/Tilastot/Teolliset+ty%F6paikat+kunnittain+31.12.2009+ja+31.12.2010?folderId=%7Emaakuntaliitto%2FJulkiset%2FTilastot&cmd=download>. Taustatilastoja myös: http://www.pohjois-karjala.fi/dman/Document.phx/~maakuntaliitto/Julkiset/Tilastot/Kuntapaketit3_Lieksa?folderId=%7Emaakuntaliitto%2FJulkiset%2FTilastot&cmd=download.

Pohjois-Karjala – puolueiden kannatus Yleisradio ¹⁰ %, suurin osoitettu <u>kaksoisalleviivauksella</u> , toiseksi suurin <u>alleviivauksella</u>	Juuka	Lieksa	Nurmes	Valtimo
Suomen Sosialidemokraattinen Puolue r.p.	23,8	<u>37,8</u>	<u>27,8</u>	<u>23,4</u>
Perussuomalaiset r.p.	<u>24,7</u>	<u>24,1</u>	23,9	21,2
Suomen Keskusta r.p.	<u>32,9</u>	<u>22,0</u>	<u>33,4</u>	<u>42,2</u>
Kansallinen Kokoomus r.p.	8,1	<u>8,3</u>	6,1	
Vasemmistoliitto r.p.				4,1

Seutukaupungissa kuuluu olla korkeakoulutasoinen koulutus

Maakuntakorkeakoulun Lieksan ohjausryhmän kokouksessa 25.2.2010 esitteli Lieksan sivistysjohtaja ja Lieksan ohjausryhmän puheenjohtaja Jarkko Määttänen kaupungin näkemystä mm. seuraavasti: "Lieksan kaupungissa tulee olla seutukaupungille määritelty koulutustarjonta, johon kuuluu mm. ammattikorkeakoulutasoinen koulutus."

Samasta asiasta sivistysjohtaja puhui Lieksan kaupungin sivistyspalvelukeskuksen julkaiseman Korento-lehden numerossa 1/2011:

– Sekä julkisen sektorin, yritysten että tänne tulevien työntekijöiden kannalta on äärimmäisen tärkeä kilpailutekijä, että Lieksassa on korkeakoulutasoista opetusta. On keskeinen lähtökohta, että kouluttautuminen voi tapahtua omalla paikkakunnalla joko monimuoto-opintoina tai paikallisesti järjestettävänä lähiopetuksena.

Lieksa kuuluu suomalaisten seutukaupunkien verkostoon, jonka politiikkaohjelman kehäänkärjistä yksi kuuluu: "Koulutus ratkaisee kaiken!" Seutukaupungit ovat maakuntakeskuksia pienempiä omien seutukuntiensa tai talousalueidensa sekä työssäkäyntialueidensa keskuksia.

– Jotta Lieksa voi olla uskottava toimija seutukaupunkiverkostossa, niin on jo imagosyistäkin tarpeen olla korkeakouluopetusta.

¹⁰ http://yle.fi/vaalit/tulospalvelu/2011/pohjois-karjala_puolueiden_kannatus_11.html, kunnittaiset tulokset saa vasemman laidan luettelon kautta.

Opetuksen rinnalla toisena tärkeänä näkökohtana Määttänen pitää innovaatio-, toimintakulttuuri- ja tuotekehitystoimintaa. – Kun opiskelijat tekevät lopputöitään paikkakunnan aiheista, saadaan tuote- ja palvelukehitystä. Voidaan kehittää toimintaa eteenpäin ja käyttää yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen osaamista hyväksi.

Lieksan kaupungin viime aikojen tilannetta kuvatkoon vielä sen väestökehitys: vuonna 1980 19.157 asukasta, hieman alle kolme vuosikymmentä myöhemmin vuonna 2009 12.788¹¹. Erotus oli 6.369 eli noin kolmannes. Jos tämä suunta jatkuu samana, on Lieksassa vuonna 2070 jo aika hiljaista.

Toinen tapa katsoa väestökehitystä on esitetty Lieksan kaupungin talousarviossa 2011 ja taloussuunnitelmassa 2012–2013¹²: aikajaksolla 2008–2020 vähenee alle 15-vuotiaiden määrä noin puolestatoistatuhannesta tuhanteen ja 15–64-vuotiaiden määrä noin kahdeksastatuhannesta viiteentuhanteen, kun taas vähintään 65-vuotiaiden määrä nousee runsaasta kolmestatuhannesta yli neljäntuhannen. Johtopäätös kuuluu: ”Väestön väheneminen ja työikäisten määrän suhteellisen osuuden voimakas pieneneminen hidastavat kaupungin verotulojen kasvua tulevaisuudessa. Samaan aikaan sosiaali- ja terveystalouden kysyntä kasvaa.”

Ikääntyminen näkyy työpaikoilla. Esimerkiksi Lieksan kahdesta suurimmasta työnantajasta tiedetään, että Lieksan kaupungin työntekijöistä eläköityy vuoteen 2020 mennessä kolmasosa ja vuoteen 2030 mennessä puolet, ja PankaBoard Oy:ssä kerrotaan lähes puolen työvoimasta eläköityvän kymmenen vuoden sisään. Työpaikkoja vapautuu, eikä nuorisosta riitä paikkojen täyttäjiä. Tarvitaan joustavaa täydennys- ja uudelleen koulutusta.

Lieksassa alkaakin olla huolta työvoimasta, havaittiin 19.4. pidetyssä ”Ammatillisen koulutuksen haasteet Lieksassa” -työkokouksessa, jossa yritykset, julkisen sektorin toimijat ja koulutuksen järjestäjät tapasivat. Tarpeita ilmeni sekä työntekijä- että korkeakoulutustasolla.

11 Lieksa – Kolin kaupunki : Tietoa taskuun 2011–2015, <http://www.lieksa.fi/dman/Document.phx?documentId=lh36310100757617&cmd=download>; väestökehitys s. 3/12, seuraavina mainittavat kehitysviisio s. 2/12 ja elinkeinorakenne 2009 s. 3/12.

12 <http://www.lieksa.fi/dman/Document.phx?documentId=jb35510134625204&cmd=download>, s. 6/88.

Muuan konkreettinen esimerkki tuli yhdestä kaupungin suurimmista työnantajayhtiöistä:

Komposiittirakenteita valmistavan Joptek Composites Oy:n toimitusjohtajan Aku Lampolan mukaan on jo nyt hirmuinen haaste, miten Lieksaan saadaan korkeakoulutettua työvoimaa.¹³

Joptek Oy Composites -yhtiön on tästä syystä täytynyt peräti vartta vasten perustaa sivutoimisto Joensuuhun. Toimitusjohtaja Lampola kertoi myöhemmin pyynnöstä vielä lisää:

– – Joensuun toiminnot liittyvät AMK-insinööritason suunnitteluhenkilöihin. Heitä koulutetaan juuri Joensuussa.

Viittaus puheessani koski erityisesti myyntiin ja markkinointiin sekä projektien hoitoon liittyviä rekrytointiongelmia. Monessa näistä tehtävät ovat kovaa kansainvälistä tasoa. Osassa jopa insinööritaso on liian vaatimaton koulutus pohja.

Lieksassa ei nyt olekaan tarkoitus jäädä vain odottamaan vuotta 2020 tai 2070, vaan pyrkiä hallittuun sopeutumiseen ja kehittämiseen. Kaupungin kehitysvisio 2015 on tällainen:

Lieksa on rohkea n. 12.800 asukkaan tekemisen keskus, jossa on

- monipuolinen elinkeinorakenne
- toimiva koulutusjärjestelmä
- tilaa elää, asua ja harrastaa
- hyvät julkiset palvelut, jotka toteuttavat elinkaariajattelua.

13 http://www.karjalainen.fi/Karjalainen/Uutiset_maakunta/lieksassa_huolta_tyovoimasta_7044749.html.

Yksi, joskaan ei vielä määrällisesti kovin suuri osa sopeutumista ja kehittämistä on maahanmuutto. Lieksan kaupunki suhtautuu maahanmuuttoon myönteisessä hengessä. Kaupunginhallituksen 4.4.2011 hyväksymässä kotouttamisohjelmassa todetaan, että Lieksassa on noin 300 maahanmuuttajaa: avioliiton kautta Venäjältä tulleita, inkeriläisiä paluumuuttajia, irakilaisia ja somalialaisia oleskeluluvan saaneita pakolaisia¹⁴. Yksittäisiä maahanmuuttajia on muualtakin.

Vuoden 2015 visiossa mainittuun toimivaan koulutusjärjestelmään sisältyvät kaupungin oman sivistyspalvelukeskuksen toimialueeseen kuuluvat varhaiskasvatus ja päivähoidto, perusopetus, lukio, kansalaisopisto ja musiikkikoulutus – ja kirjasto on myös syytä mainita samassa yhteydessä¹⁵ – sekä Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymän Pohjois-Karjalan ammattiopiston ja Pohjois-Karjalan aikuisopiston Lieksan toimipaikat ynnä hieman kauempana keskustasta Kylänlahdessa kansanopistomaaailmaa edustava Lieksan kristillinen opisto, jossa toimii muun ohessa aikuisperuskoulu. Vakituinen ammattikorkeakoulutasoinen koulutus on Lieksassa lopetettu, yliopistotasosta instituutiota ei ole koskaan ollutkaan.

Korkeakoulutasoinen koulutus on, paitsi erilaisia avoimia ja verkko-opintomahdollisuuksia, järjestettävä nykyään ainakin lähinnä Pohjois-Karjalan maakuntakorkeakoulun kautta. Käytännössä kuuluu tämänhetkiseen maakuntakorkeakoulutyöhön Lieksassa lyhytkurssitoiminnan lisäksi seuraavanlaisia, laajempia aineksia:

- Sairaanhoidajan tutkintoon tähtäävä Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun hoitotyön monimuotokoulutusohjelma alkoi syksyllä 2010. Siihen kuuluu itsenäistä ja ryhmäopiskelua, etäopiskelua verkkoteitse sekä pääasiallisesti Lieksassa ja Joensuussa pidettäviä lähiopiskelupäiviä.

14 <http://webdynasty.pohjoiskarjala.net/Dynasty/Lieksa/kokous/20111033-15-6355.PDF>, s. 6/30.

15 <http://www.lieksa.fi/Resource.phx/sivut/sivut-lieksa/sivistys/sivistyspalvelukeskus.htx>.

- Tradenomiopintokurssi alkoi maakunnassa alkuvuonna 2011 samaten Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun monimuototutkintokoulutuksena. Lieksaan perustettiin yksi opintoryhmä.
- Monikulttuurinen Lieksa MOKULI -niminen Euroopan sosiaalirahastohanke 2011–2012; maakuntakorkeakoulu on mukana yhtenä osallistujana.
- Pielisen Karjalan käytäntölähtöisen innovaatiotoiminnan pilotointihanke vuonna 2011.

Lieksan Yhteispalvelut tukee maakuntakorkeakoulutyötä

Osin liittyy maakuntakorkeakoulutyöhön ja tukee sitä Lieksassa myös kuntalaisten ja yritysten tiedonsaantimahdollisuuksia edistämään huhtikuussa 2011 avattu Lieksan Yhteispalvelut LYP -niminen neuvonta- ja asiointipaikka. Se on tarkoitettu kaikenlaisia kouluttautumis- ja kehittämistarpeita varten.

LYP:n osoite on Moisionkatu 1, 81700 Lieksa. Paikka koostuu kahdesta katutason huoneistosta, jotka eivät ole aivan vierekkäin, mutta lähekkäin kuitenkin. Henkilöneuvonnan aukioloajat ovat ensimmäisellä, kokeilevalla toimikaudella 6.4.–24.6.2011 arkisin kello 9–16 ja keskiviikkoisin lisäksi illemmalla kello 16–18.

Moisionkadun ja Korpi-Jaakon kadun kulmahuoneistossa on jo järjestetty ja järjestetään myös erityisiä teemailtoja tai -päiviä: ammatillisen ja lukiokoulutuksen sekä ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen yhteishakuillat, maahanmuuttajien ja musiikin koulutusneuvontatilaisuus erityisesti Lieksan kristillisen opiston aikuisperuskoulua ja Pielisen Kar-

jalan musiikkiopistoa ajatellen sekä ”Jäitkö ilman opiskelupaikkaa?” -tilaisuus kevään toisen asteen yhteishaun tulosten tultua¹⁶.

LYP:n toiminnassa on mukana useita tahoja, joista kolme seuraavassa ensiksi lueteltua varsinaisina päätoimijoina:

- [Lieksan kaupunki](#) – sekä kaupunki yleensä että kansalaisopisto, lukio, Keskuskoulu ja Pielisen Karjalan musiikkiopisto erityisesti
- [Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä](#)
- [Pielisen Karjalan Kehittämiskeskus Oy PIKES](#)
- [Pohjois-Karjalan maakuntakorkeakoulu](#)
- [Lieksan kristillinen opisto](#)
- [Lieksan kaupunkikeskusyhdistys ry.](#)

16 Kevään 2011 toisen asteen yhteishausta ja täydennysshausta ks. <http://www.oph.fi/lehdistotiedotteet/2011/013>, ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen yhteishausta <http://www.oph.fi/lehdistotiedotteet/2011/016>.

Koulutustarpeet lähivuosina

Erityisesti ammattikorkeakoulutasoiset keskeisimmät koulutustarpeet on seuraavassa esitetty tärkeys- ja kiireellisyysjärjestyksessä. Sairaanhoidaja- ja tradenomikoulutus ovat sekä tämän järjestyksen kärjessä että myös nopeimmin toteutettavissa, koska kummankin monimuotototeutuksista on jo pohjaa ja kokemusta. Kuten edellä on todettu, hoitotyön koulutusohjelma alkoi syksyllä 2010 ja tradenomiopintokurssi alkuvuonna 2011. Vuorotte-
lujärjestyksen jatkaminen vaikuttaa perustellulta, joten sairaanhoitajakoulutus on tässä suunnitelmassa sijoitettu ensimmäiseksi ja tradenomikoulutus heti seuraavaksi, ja kum-
paakin esitetään aloitettavaksi Lieksassa vuonna 2012.

Muuten eri alojen tilanteet vaihtelevat: on kiireellisiä koulutustarpeita, mutta eri syistä voi myös olla valmistelu-aikavaatimuksia, ja siksi esitetään seuraavaksi sijoilla kolmesta viiteen olevat koulutustarpeet jatkotyöstettäväksi siten, että toteutukset alkaisivat mahdollisesti 2013–2014.

Kolmannella sijalla on automaatio- tai prosessi-insinöörien koulutus. Tämä tarve on Lieksan näkökulmasta hyvin perusteltu, mutta Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu ei ilmeisesti pysty siihen ainakaan yksinään vastaamaan. On tutkittava muita mahdollisuuksia; mahdollisesti ovat lähimmät kysymykseen tulevat paikat Imatra ja Jyväskylä.

Tuotantotalouden insinöörikoulutus on sijalla neljä. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulussa voi suorittaa tämän tutkinnon ilmeisesti jossain määrin monimuoto-opintoina. Järjestely ei kuitenkaan vaikuta lieksalaisesta näkökulmasta täysin toimivalta, ja mahdollisesti puolitiessä olevaa tutkinnon kehittämistä tulisikin jatkaa.

Viidennellä sijalla esitetään matkailurestonomien koulutusta. Kolin, Pielisen, Ruunaan ja itärajan maisemissa voisi tällaisen toiveen sijoittaa järjestyksessä selvästi ylemmäksikin, mutta koulutuksen kehittämiseen on ensin varattava aikaa. Jäljempänä esitetään perustellut sellaiselle ehdotukselle, että Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu aloittaisi tässä vaiheessa matkailurestonomien monimuotokoulutuksen valmistelun niin, että sekin olisi saatavilla ennen tämän koulutus-, kehittämis- ja innovaatio-suunnitelmakauden päättymistä vuonna 2014.

Kaiken kaikkiaan on keskeinen kysymys aluevaikuttavuus eli korkeakoulutettujen jakautuminen koko maakunnan alueelle. Monessa eri yhteydessä on todettu, että nimenomaan paikallisesti esimerkiksi Lieksassa järjestettävällä koulutuksella on ratkaiseva merkitys.

Ratkaisuja on tehtävä nyt eikä odotettava mahdollisia valtakunnallisia koulutusmäärämuutoksia joskus tulevaisuudessa. ”Kriisiohjelman” osaratkaisuja voivat olla muun muassa allokointi nuoriso- ja aikuiskoulutusten välillä, työvoimapoliittiset keinot, avoimen ammattikorkeakoulun ja kesäyliopiston käyttö tutkintokoulutusten pohjaksi, paikallisten toimijoiden käyttö – kansalaisopisto, ammattiopisto, aikuisopisto – sekä monimuotoisten joustavien rahoitusmahdollisuuksien tutkiminen. Viimeksi mainitusta seikasta voi yhtenä esimerkkinä joissakin tapauksissa ehkä olla työvoimapoliittinen koulutus.

1. Sairaanhoidajat – aloitus 2012

Sairaanhoidajan tutkintoon tähtäävä Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun hoitotyön monimuotokoulutusohjelma alkoi syksyllä 2010, kuten edellä on mainittu. Se kestää kolme ja puoli vuotta. On itsenäistä ja ryhmäopiskelua, etäopiskelua verkkoteitse sekä pääasiallisesti Lieksassa ja Joensuussa pidettäviä lähiopiskelupäiviä jolloin kokoonnutaan yhteen. Koulutusohjelmaan pääsyn vaatimuksina olivat lähi-, perus- tai apuhoitajan tutkinto ja vähintään kahden vuoden hoitotyökokemus.

Opiskelijat sanoivat lehtihaastattelijalle syyslukukaudella 2010, että ”onhan tämä ainutlaatuinen tilaisuus opiskella. Monella on tämä varmaan ollut pitkään mielessä, mutta ei tähän olisi tullut lähdetyksi, ellei omalle paikkakunnalle olisi tuotu tätä mahdollisuutta.”

Sairaanhoidajaksi opiskelun mahdollisuus työn ohessa veti osallistujia Lieksan lisäksi muualtakin kautta maakunnan. Suurin osa kuuluu olevan työssä, mutta joukossa on myös yrittäjiä sekä vuorottelu- tai opintovapaalla olevia.

Yksi, kertaluonteinen koulutus ei kuitenkaan riitä. Moni hakija ei mahtunut mukaan viime vuonna. On myös pakottavanlaatuisia syitä sille, että vielä monien nykyisten am-

mattihenkilöiden on täydennettävä osaamistaan. Asiasta tiedusteltiin huhtikuussa 2011 Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksen Lieksan paloasemaa johtavan palomestari Mika Viertolan näkemystä. Hän kertoi että paloasemalta oli sairaanhoitajakoulutukseen kahdeksan hakijaa, ja heistä kolme pääsi aloittamaan:

” – – joten luulen, että koulutushalukkuutta lienee jäänyt jäljelle. Tärkeintä olisi saada meille monimuoto-opetuksen tyylistä koulutusta, koska vuorotyöläisinä ja perheellisinä kaikilla ei ole mahdollisuuksia osallistua päiväopetukseen etenkin Joensuussa.

Ensihoidossa pätevyysvaatimukset muuttuvat uuden terveydenhuoltolain muutosten myötä. Tulevaisuudessa hoitotasolla voi toimia ainoastaan ensihoitaja-AMK tai sairaanhoitaja-AMK (+ 30 op lisäkoulutus). Perustasolla pätevyysvaatimukset säilyvät ennallaan (eli lähihoitaja-ensihoito tai pelastajatutkinto). Lähihoitaja-ensihoito-tutkintoa Lieksassa suorittaa tällä hetkellä työn ohella oppisopimuksella 4 henkilöä ja Juuassa 5 henkilöä.

Luulen, että kokonaismäärä halukkaita koulutukseen olisi Lieksassa noin 4–7 henkilöä (jos pääsyaatimuksena on terveydenhuoltoalan tutkinto). Jos palomies-sairaankuljettajan tutkinto (ei terveydenhuoltoalan ammattitutkinto) riittää, 1–2 kiinnostunutta henkilöä olisi lisää Lieksassa. Nurmeksessa ja Juuassa saattaisi olla lisäksi muutamia kiinnostuneita opiskelamaan, mikäli koulutus olisi monimuotoisena.

Kuitenkin näköpiirissä on, että pätevyysvaatimukset kiristynevät edelleen, joten esim. 2020 mennessä ensihoitaja-/sairaanhoitaja-koulutuksen omaavia tarvitaan vielä lisää Lieksassakin. Kriteerinä kahvipöytäkeskustelujen perusteella henkilöstöllä on nimenomaan: 1. mahdollisuus opiskella Lieksassa hyödyntäen esim. nykytekniikkaa, 2. työn ohella opiskelu. Mielestäni kelpoisuusehtojen muuttuessa koulutustarjontaakin on lisättävä ja tarjottava työntekijöille mahdollisuus kouluttautua, jotta on myös tulevaisuudessa pätevyys tehdä entistä työtään...”

” – – nuoremmille kavereille sanottiin suoraan, että hakeutua nuorisosteiden koulutukseen, ei kannata jättää papereita. Joten muutama hakija olisi ollut lisääkin.”

Myös Pielisen Karjalan työ- ja elinkeinotoimiston ammattibarometri I/2011 kertoi, että sairaanhoitajista on seutukunnalla pulaa.¹⁷

17 <http://www.ely-keskus.fi/fi/ELYkeskukset/pohjoiskarjalanely/Documents/PielisenKarjala.pdf>.

Näin ollen on perusteltua syytä ajatella, että ensisijaisia hakijoita voisi olla odotettavissa aloituspaikkoihin nähden hyvin. Läpäisyennustekin lienee hyvä, kun opiskelijoilla saattaa olla jopa erityisenä ulkoisena pakkona vaatimus suorittaa aiempaa korkeampi tutkinto.

Pohjakoulutusmahdollisuudet ovat nekin tällä alalla Lieksassa hyvät. Pohjois-Karjalan ammattiopiston Lieksan toimipaikassa on sosiaali-, terveys- ja liikunta-alalla mahdollisuus suorittaa lähihoitajan perustutkinto useassa eri koulutusohjelmassa.¹⁸ Lisäksi on Pohjois-Karjalan aikuisopiston Lieksan toimipaikassa koulutettu lähihoitajia aikuiskoulutuksen muotoin. Tilat ja välineistöt ovat ammattiopistossa valmiina olemassa ja käytettävissä.

Sairaanhoitajakoulutus esitetään aloitettavaksi Lieksassa vuonna 2012.

2. Tradenomit – aloitus 2012

”Suurimmat haasteet ovat juuri toimihenkilöpuolella”, sanoi työntekijöiden rekrytoinnista puhuttaessa PankaBoard Oy:n talousjohtaja Jari Tikkanen edellä jo mainitussa, 19.4. pidetyssä ”Ammatillisen koulutuksen haasteet Lieksassa” -työkokouksessa.¹⁹ Kyse oli erityisesti tradenomeista, joita on yhtiössä lähimpien viiden vuoden aikana eläköitymässä neljä. Myös Lieksan yrittäjäjärjestössä halutaan pitää kiinni paikallisesta tradenomikoulutuksesta, kuten yhdistyksen puheenjohtaja Ulla-Riitta Savolainen muistutti: ”Jos koulutus luisuu Joensuuhun, myös opiskelijat jäävät sinne, eivätkä enää palaa Lieksaan.”

Pankkialallekin on koko Pielisen Karjalaan saatu lieksalaisen tradenomikoulutuksen avulla nuorta, uutta työvoimaa, kertoi edelleen samassa työkokouksessa Pielisen Osuuspankin toimitusjohtaja Mikko Vepsäläinen. Tradenomikoulutus on hänen mielestään hyvä pohja pankki- ja vakuutusosalalle, ja hän nosti esiin myös sen, miten paikallinen koulutus tarjoaa mahdollisuuden ensin hakeutua harjoittelemaan, sitten kesätöihin, sijaisuuksiin ja vakinaistumiseen. Opinnäytetyötkin on voitu räätälöidä pankin ja opiskelijan tarpeista.

18 <http://www.pkky.fi/Resource.phx/pkky/amo/lieksa/koulutusalat/sosiaali-terveysala.htm>.

19 http://www.karjalainen.fi/Karjalainen/Uutiset_maakunta/lieksassa_huolta_ty%C3%B6voimasta_7044749.html. Aiheesta laajemmin Karjalainen 20.4.2011, s. 4, ja Lieksan Lehti 21.4.2011, s. 3.

Tradenomikoulutukselle antaa Lieksassa vahvasti pohjaa Pohjois-Karjalan ammattiopiston Lieksan toimipaikan kaupan ja hallinnon alan koulutus. Liiketalouden perustutkinto eli merkonomin tutkinto on tehtävissä joko asiakaspalvelun ja myynnin koulutusohjelmassa tai taloushallinnon koulutusohjelmassa, ja tieto- ja viestintätekniiikan perustutkinnon eli datanomin tutkinnon voi suorittaa käytön tuen koulutusohjelmassa.²⁰

Lieksassa on tällä alalla ollut myös korkeakoulututkintoon johtavaa sekä nuorten että aikuisten koulutusta, erikoistumisopintoja, henkilöstökoulutusta sekä avoimen ammattikorkeakoulun koulutusta liiketalouden koulutusohjelmassa. Aikavälillä 2000–2011 on tradenomeja valmistunut noin 200. Heistä on sijoittunut työhön Lieksaan noin 70. Aiemman, alemman koulutuksen täydentäminen on voinut johtaa vaativamman tason työtehtäviin tai työn kehittämiseen muuten. Työharjoitteluiden ja opinnäytetöiden kautta on syntynyt yhteyksiä ja välittynyt ideoita. Lieksassa toteutettua koulutusta voi pitää hyvin vaikuttavana.

Eräs avoimen ammattikorkeakoulun kursseja tradenomiopiskelijoiden ryhmien mukana Lieksassa suorittanut henkilö kuvaili pyynnöstä kokemuksiaan seuraavasti:

Suurin osa, muistaakseni käytännössä kaikki, silloiset opiskelijatoverit opiskelivat työn ohessa tehden harjoitus- ja kehittämistehtävät työnantajalle ja osa sai käyttää jopa jonkin verran työaika opintojen suorittamiseen. Tämä tuntuisi erinomaisen mainiolta yhteistyökuviolta: työnantaja saa uutta näkemystä ja tietoa opiskelijan kautta ja oppilaitos motivoituneita, tutkintoon rivakasti tähtääviä opiskelijoita ja opiskelija ajantasaisen tiedon ja taidon lisäksi itselleen tutkinnon ja jollekulle oli vissiin luvattu vähän tarkistaa palkkausperustettakin, kunhan tutkinto on suoritettu. Tämä tuntuu tosi loogiselta ja kaikkia osapuolia hyödyttävältä toiminnalta.

Tarvetta liiketalouden korkeakouluasteisille osaajille ennakoidaan esimerkiksi eläköitymisten vuoksi olevan edelleen, mutta Lieksassa aikaisemmin aloitetuista liiketalouden korkeakoulutuksista valmistuu enää noin neljä opiskelijaa. Vuoden 2011 alussa uutena asiana alkaneessa Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun tradenomimonimuotokoulutuk-

²⁰ <http://www.pkky.fi/Resource.phx/pkky/amo/lieksa/koulutusalat/kauppa-hallinto.htx>.

sessakin on Lieksassa myös vain neljän osallistujan opintopiiri. Tällaisen monimuotokoulutuksen lähipäivät tulisikin vetovoiman ja saavutettavuuden takia pitää Lieksassa.

Merkonomi- ja datanomitason pohjakoulutusmahdollisuuden, aiempien tradenomikoulutusten hyvien kokemusten ja edelleen olemassaolevan koulutustarpeen lisäksi ovat neljäntenä painavana perusteena liiketalouden alan koulutuksen kehittämisessä ja ennallistamisessa erityisesti paikallisen ammattiopiston ja koulutuskuntayhtymän hyvät valmiudet: osaavaa opetushenkilökuntaa on käytettävissä, ja tilat ja välineistöt harjoitusyrityksiä myöten ovat nekin valmiiksi olemassa. Myös kansalaisopistolla on mahdollisuus tukea esimerkiksi kieliopintoja, ja sellaisestakin on aiempaa kokemusta. Tradenomikoulutuksen toteutuksessa sekä voisi että tulisikin käyttää jo valmiiksi paikkakunnalla olevia valmiuksia.

Tradenomikoulutus esitetään aloitettavaksi Lieksassa vuonna 2012.

3. Tekniikan alan insinöörit: automaatio- tai prosessipainotus – aloitus 2013–2014

Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä on hakenut Pohjois-Karjalan maakuntaliitolta Euroopan aluekehitysrahaston osittain rahoittamaa projektia prosessiteollisuuden koulutuskeskusta varten. Tämän kaksivuotisen ”Prosessimo”-hankkeen ratkaisua odotetaan alkukesällä. Hankesuunnittelussa ovat olleet mukana prosessiteollisuuden alojen yritykset Stora Enso Enocell Oy, PankaBoard Oy, Amcor Flexibles, Stora Enso Wood Products Uimaharju, Valio Oy, UPM Wood -vaneritehdas, Endomines Oy, Mainpartner Oy ja Efora sekä kehitysyhtiönä Lieksan Teollisuuskylä Oy.

Keskeinen rooli hankkeessa on Pohjois-Karjalan ammattiopiston Lieksan toimipaikalla, jossa jo ennestään toimii maakunnan ja lähialueen ainut prosessialan koulutus toisen asteen tasolla. Alan pohjakoulutuksena voi suorittaa prosessiteollisuuden perustutkinnon ja tulla prosessinhoitajaksi kahta tietä: kemiantekniikan koulutusohjelma ja paperiteollisuuden koulutusohjelma.²¹

21 <http://www.pkky.fi/Resource.phx/pkky/amo/lieksa/koulutusalat/paperiteollisuus.htx>.

Tarkoitus on varustaa ja kehittää prosessiteollisuuden oppimisympäristöä ammattiopiston ja aikuisopiston yhteisissä tiloissa. Tavoitteena on luoda Lieksaan prosessiteollisuuden moniosaajien koulutusta ja osaamisen kehittämistä varten valtakunnallisestikin korkeatasoinen oppimisympäristö, joka sisältää automaatiolaboratorion, kunnossapitolaboratorion ja luokkaopetustilat.

Automaatio- ja prosessitekniikan suomenkielinen insinöörikoulutusohjelman tilanne on maan ammattikorkeakouluissa seuraavanlainen – kartoitus tehtiin ammattikorkeakoulujen kevään 2011 yhteishaun aikana sen yhteishakusivuston²² avulla. Koulutusta löytyy vasta Imatralta, Jyväskylästä tai kauempaa, ja prosessitekniikan koulutusohjelmia on ylipäättään vähän.

	Automaatiotekniikan ko	Prosessitekniikan ko
Nuorten koulutus	<ul style="list-style-type: none"> • Jyväskylän amk, tekniikka ja liikenne • Metropolia, tekniikka, Myyrmäki • Oulun amk, tekniikan yksikkö • SAMK, Pori, tekniikka ja merenkulku • SeAMK tekniikka, Seinäjoki 	<ul style="list-style-type: none"> • Saimaan amk, Linnala, Imatra
Aikuiskoulutus	<ul style="list-style-type: none"> • Metropolia, tekniikka, Myyrmäki • Oulun amk, tekniikan yksikkö • SAMK, Pori, tekniikka ja merenkulku 	<ul style="list-style-type: none"> • Saimaan amk, Linnala, Imatra

Automaatio- tai prosessipainotteista tekniikan alan insinöörikoulutusta esitetään PKAMK:n liiketalouden ja tekniikan keskukselle jatkotyöstettäväksi siten, että toteutus al-

²² <https://www.amkhaku.fi/>.

kaisi mahdollisesti 2013–2014. Yhteistyö esimerkiksi Saimaan ammattikorkeakoulun kanssa voisi ehkä välittyä PKAMK-teitse.

4. Tuotantotalouden insinöörit – aloitus 2013–2014

Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulussa on monimuotoistettu tuotantotekniikan aikuisten opintoja, jotka ovat yksi vaihtoehtoista kone- ja tuotantotekniikan koulutusohjelmassa. Malli ei kuitenkaan vaikuta kovinkaan soveltuvalta lieksalaisten kannalta, jos lähiopetuspaikka on sadan kilometrin päässä Joensuussa: ”Lähiopetusta arki-iltaisain ja lauantaisain. Lisäksi 2–3 lähiopetusviikkoa erikseen sovittavina ajankohtina.”²³ Varsinkin lauantaisain ovat julkiset joukkoliikenneyhteydetkin melko heikkoja.

Tätä koulutusta tulisikin pikaisesti kehittää niiden iskulauseiden mukaiseksi, joilla ammattikorkeakoulu itse kuvaa omaa maakuntakorkeakoulutoimintaansa: ”Pohjois-Karjalan maakuntakorkeakoulu on aktiivinen toimija koko maakunnan alueella. Maakuntakorkeakoulu tukee uudenlaisten opintomahdollisuuksien kehittämistä siten, että koulutukset olisivat mahdollisimman joustavia ja ajasta sekä paikasta riippumattomia.”²⁴

Tuotantotalouden insinöörikoulutusta esitetään PKAMK:n liiketalouden ja tekniikan keskukselle jatkotyöstettäväksi siten, että toteutus alkaisi mahdollisesti 2013–2014.

5. Matkailurestonomit – aloitus 2013–2014

Ehdotuksena on, että Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu aloittaisi tässä vaiheessa uudenlaisen matkailurestonomien monimuotokoulutuksen valmistelun niin, että sellainen olisi saatavilla ennen tämän koulutus-, kehittämis- ja innovaatio suunnitelmakauden päättymistä vuonna 2014.

23 http://www.pkamk.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=402&Itemid=333.

24 http://www.pkamk.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=231&Itemid=238.

Parhaassa tapauksessa olisi koulutus hyvässä käynnissä jo vuonna 2012 tai 2013, jotta se ehtisi tukemaan esimerkiksi Koli Cultura -hanketta, jota ja jonka aikataulua kuvataan näin: "Kehittämishojelman tavoitteena on luoda toimiva kestävän kehityksen luontomatkailu- ja kulttuurikeskus, Koli Cultura, joka avaa ovensa vuonna 2015."²⁵

Valtakunnallisesti ennakoidaan matkailu-, ravitsemis- ja talousalalle tosin nykytilaa alhaisempaa ammattikorkeakoulutuksen tarvetta²⁶, mutta lieksalaisiin tarpeisiin hyvin soveltuvaa koulutusohjelmaa ei Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulussa nykyisin ole. Nykytilanne on seuraavanlainen:

Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun matkailu-, ravitsemis- ja talousalan AMK-tutkinnon voi suorittaa matkailun koulutusohjelmassa. Nuorten koulutus suuntautuu matkailun markkinointiin ja liiketalousosaamiseen tai matkailupalvelujen tuotteistamiseen. Aikuiskoulutuksen suuntautuminen on ravitsemispalvelut.²⁷

Kehittämistarpeita on nähtävissä kolme:

1. Nykyisten nuorten ja aikuisten koulutusten sisällöt yhdistetään laaja-alaisemmaksi kokonaisuudeksi kuin kumpikaan tämänhetkisistä koulutuslinjoista yksinään on.
2. Uudistettava matkailurestonomikoulutus suunnitellaan alun alkaen monimuoto- menetelmin toimivaksi ja maakunnan kaikissa osissa toteutettavaksi.
3. Lisätään mukaan luonto- ja kulttuuripainotus. Tämä ajatus sai monipuolisen perustelun Lieksan kansalaisopiston järjestämässä julkisessa "Raja, ilmastonmuutos ja puun käyttö" -keskustelutilaisuudessa kaupungin kulttuurikeskuksessa marras-

25 <http://www.kolicultura.fi/sivut/fi/aikataulu?PHPSESSID=70e5b3b2808f721c54b49bbadf63f8d7>.

26 <http://www.oph.fi/lehdistotiedotteet/2011/012>; myös <http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2011/04/koulutustarjonta.html?lang=fi>.

27 http://www.pkamk.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=83&Itemid=109.

kuussa 2010. Lieksan kaupungin sivistyspalvelukeskuksen julkaiseman Korento-lehden numerossa 1/2011 kerrottiin tästä näkökohdasta sittemmin seuraavasti:

– Pitää lähteä liikkeelle aidoista asioista, korosti Kolin puistonjohtaja [Kyösti Tuhkalainen]. Hän esitti luontomatkailemisen sekä Pielisen museon ja Paaterin kaltaisten kulttuurikohteiden kytkemistä yhteen. – Omaleimaisen, rehellisen lieksalaisen elämän tarjoaminen voi olla vahvuus. Ei mitään päälleliimattua.

[Itä-Suomen yliopiston ympäristöpolitiikan] professori [Pertti] Rannikko, luontomatkailuyrittäjä Eero Kortelainen, Anaika Wood -yhtiön toimialajohtaja Kari Hartikainen ja kaupunginjohtaja Esko Lehto jatkoivat aitojen asioiden ideointia: tavallisten ihmisten arki, kylämatkailu, kyläbaarit aivan kuten tunnetut pubit jossain ulkomailla, miten on eletty ennen, vanhat asuinpaikat, metsurikulttuuri ennen hevosilla ja nykyisin koneilla, rajan seudun tarinat ja kertomukset.

Puurakentaminenkin voisi olla vetonaula, jos sellaisia kohteita pystytettäisiin – vaikkapa siirtolapuutarhahankkeen yhteydessä. Voisiko Pielinen olla yhdistävä vesistö Kolin ja Ruunaan välillä eikä suuri erottava tekijä kuten nyt?

Luontomatkailumielessä taas pitäisi erityisesti ahman puolesta takoa Kortelaisen mielestä enemmän. – Ahmaa ei maailmassa juuri muualla ole kuvattavaksi. Ahmakaupunkina tulemme varmaan esille.

... eksoottinen itäraja, Pielisen vesiliikenne, Vaskiviikko...

Luonto ja kulttuuri ovat keskeisiä teemoja myös Koli Cultura -hankkeessa.²⁸

Toisen asteen koulutus pohjaa antaa jälleen etenkin Pohjois-Karjalan ammattiopiston Lieksan toimipaikka, jossa voi sekä suorittaa hotelli-, ravintola- ja cateringalan perustutkinnon eli tulla kokiksi että tehdä liikeläisyyden perustutkinnon ja valmistua vaikkapa asiakaspalvelun ja myynnin koulutusohjelmasta merkonomiksi.²⁹ Myös Pohjois-Karjalan aikuisopiston Lieksan toimipaikassa voi välillä olla matkailu-, ravitsemis- elintarvike-, liikeläis- tai yrittäjyysaiheisia koulutuksia, mutta aiemmin siellä ollut erä- ja luonto-oppaan ammattikoulutus ja -tutkinto järjestetään nykyisin Joensuun Niittylahdessa.

28 <http://www.kolicultura.fi/sivut/fi/kest%C3%A4v%C3%A4kehitys/>. Korento-lainauksessa mainitusta siirtolapuutarhahankkeesta ks. <http://www.lieksa.fi/Resource.phx/pubman/templates/113.htx?id=6044&serv=sivut-lieksa>.

29 <http://www.pkky.fi/Resource.phx/pkky/amo/lieksa/koulutusalat/matkailu.htx> ja <http://www.pkky.fi/Resource.phx/pkky/amo/lieksa/koulutusalat/kauppa-hallinto.htx>.

Matkailurestonomikoulutusta esitetään PKAMK:n luovien alojen keskukselle jatko-työstettäväksi siten, että toteutus alkaisi mahdollisesti 2013–2014. Kortensa kehoon kantaa myös Lieksan kansalaisopisto: syksyllä 2011 on tulossa yleisöluentokokonaisuus luonto- ja kulttuurimatkailusta, jolloin ajatusta matkailurestonomikoulutuksesta voidaan kehittää eteenpäin.

6. Täydennyskoulutus ja muita näkökohtia

6.1 Osaava-hanke ja kaupungin koulutus

Lieksan perusopetus ja lukio ovat mukana syksyllä 2010 käynnistyneessä Pielisen Karjalan Osaava -hankkeessa³⁰, jonka tavoitteena on kehittää opettajien täydennyskoulutuksen suunnitelmallisuutta. Hankkeella on rahoitusta vuoden 2012 loppuun saakka. Sitä hallinnoi Lieksan kansalaisopisto.

Osaava-hankerahoituksella toteutetaan opettajille koulutusta Pielisen Karjalan alueella. Tammikuussa 2011 tehtyjen osaamis- ja täydennyskoulutuskartoitusten perusteella Lieksan perusopetuksen opettajat katsovat tarvitsevansa eniten täydennyskoulutusta aineenhallinnan, erityisopetuksen, tieto- ja viestintäteknisten taitojen sekä työssä jaksamisen osalta. Lieksan lukion opettajat toivoivat puolestaan pedagogisia taitoja, aineenhallintaa sekä tieto- ja viestintäteknisiä taitoja käsittelevää koulutusta.

Aineenhallintaa käsitellään Pielisen Karjalan yhteisissä virkaehtosopimusten mukaisissa koulutuksissa. Tehostetun tuen ja erityisen tuen hankkeen rahoituksella järjestetään erityisopetuksen täydennyskoulutusta. Osaava-rahoituksella tarjotaan puolestaan tieto- ja viestintäteknisten taitojen, työssä jaksamisen ja pedagogisten taitojen koulutusta. Tieto- ja viestintäteknikka on yksi täydennyskoulutuksen painopistealue. Opettajille tarjotaan koulutusta esimerkiksi niin sanotun ”sosiaalisen median” hyödyntämisestä opetuksessa. Lisäksi järjestetään sähköisiä opetusmahdollisuuksia koskevaa koulutusta, jotta etäopetusta

30 <http://www.lieksa.fi/Resource.phx/sivut/sivut-lieksa-kansalaisopisto/muutoiminta/osaava-hanke.htm>.

voidaan laajentaa kunnan sisällä. Etäopetuksen tärkeys korostuu ikäluokkien ja oppilasryhmien pienentyessä. Se tarjoaa hyvän opiskelumahdollisuuden ja parantaa koulutuksellista tasa-arvoa. Etäopetus on tärkeää myös verkostoitumisen näkökulmasta.

Osaamis- ja täydennyskoulutuskartoitusten perusteella monikulttuurisuuskoulutustarpeita oli niin perusopetuksen kuin lukionkin opettajilla. Myös tämä osa-alue olisi syytä ottaa huomioon koulutusta suunniteltaessa. Opettajat tarvitsevat valmiuksia maahanmuuttajataustaisten oppilaiden opettamiseen ja heidän huoltajiensa kohtaamiseen.

Kaupungissa on muitakin täydennyskoulutus- ja kehittämishankkeita, kuten Lieksan kaupungin talousarviosta 2011 ja taloussuunnitelmasta 2012–2013 ilmenee³¹:

Henkilöstölle annetaan lisää valmiuksia esimiestyöhön, taloushallintoon ja tietotekniikan hyväksikäyttöön. Kaupunki järjestää taloushallinnon ja johtamisen koulutusta esimiehille; ATK-koulutusta järjestetään koko henkilökunnalle samalla kun kaupunki ottaa käyttöön maakunnan tasolla sovitut yhteiset toimisto-ohjelmat.

Näistä hankkeista osa tulee lähemmin esille jäljempänä, kehitys- ja innovaatioyhteydessä.

6.2 Sosiaaliala

Pielisen Karjalan työ- ja elinkeinotoimiston ammattibarometri I/2011 kertoi, että sosiaalialan ohjaajista ja hoitajista on seutukunnalla ylitarjontaa, mutta sosiaalityöntekijöistä pulaa.³²

Sosiaaliohjaajan tehtäviin on kelpoisuusvaatimuksena tehtävään soveltuva sosiaalialalle suuntaava sosiaali- ja terveysalan ammattikorkeakoulututkinto eli sosionomin, geronomin tai kuntoutuksen ohjaajan tutkinto.

31 <http://www.lieksa.fi/dman/Document.phx?documentId=jb35510134625204&cmd=download>, s. 7/88.

32 <http://www.ely-keskus.fi/fi/ELYkeskukset/pohjoiskarjalanely/Documents/PielisenKarjala.pdf>.

Sosiaalityöntekijän tehtäviin taas tarvitaan ylempi korkeakoulututkinto, johon sisältyy tai jonka lisäksi on suoritettu pääaineopinnot tai pääainetta vastaavat yliopistolliset opinnot sosiaalityössä.³³ Niinpä ei tätä pulaa voida ratkaista maakuntakorkeakoulun tai ammattikorkeakoulun toimin, vaan ratkaisun avaimet ovat esimerkiksi Itä-Suomen yliopiston yhteiskuntatieteiden laitoksessa Joensuussa ja Kuopiossa – elleivät sitten kelpoisuusvaatimukset muutu sisältämään edes ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon.

Toisaalta vaikka sosionomin tutkinto ei riitäkään kelpoisuudeksi paikkaamaan sosiaalityöntekijöiden puutetta, saattaa tätäkin monimuotokoulutuskysyntää silti olla esimerkiksi hoito- tai hoiva-alan yrityksissä.

6.3 Avointen opintojen opintopiirit

Ylä-Karjalassa sekä erityispedagogiikan 25 opintopisteen laajuisten perusopintojen suhteen myös Lieksan kristillisessä opistossa on käytössä idea varta vasten organisoiduista avointen opintojen opintopiireistä, joille tarjotaan paikka ja tutor. Ajatuksen laajentamista saattaa kannattaa harkita.

Tässä kohden onkin ehkä syytä palata aikaisemmin tehtyihin havaintoihin. Lieksan edellinen koulutus-, kehitys- ja innovaatio suunnitelma viittasi sitä edeltäneeseen, 17.1.2008 päivättyyn Lieksan koulutuksen, osaamisen ja kehittämisen toimenpideohjelmaan 2008–2012³⁴:

Koulutuksien osalta kirjattiin, että opetuksen tulee tapahtua mahdollisimman lähellä koulutettavia, koska koulutukseen ei lähdetä pitkän välimatkan päähän. Toiseksi koulutuksen järjestämisessä tarvitaan erilaisia ja monimuotoisia opetus- ja opiskelumenetelmiä. Nyt toteutuissa koulutuksissa on havaittu monimuotoistamisen edut ja monimuotoistettuja koulutuksia odotetaan lisää niin tutkintotavoitteisen kuin lyhyt- ja täydennyskoulutuksenkin osalta.

Ongelmiksi toteutuissa koulutuksissa on huomattu se, että seudullisia tukitoimia ja ryhmäytymistä ei

33 <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2005/20050272>, sosiaalihoijaajan kelpoisuusvaatimus 6 § ja sosiaalityöntekijän 3 §.

34 http://www.pohjois-karjalanmaakuntakorkeakoulu.fi/pdf/Lieksa_KKI-suunnitelma_271009.pdf, s. 9/24.

ole pystytty hyödyntämään parhaalla mahdollisella tavalla. Ryhmytyksessä ja tukitoimien järjestämisessä on epäonnistuttu, ja keskeyttämisiä muun muassa avoimissa korkeakouluopinnoissa on tullut paljon. (Kurs. PK.)

Avoimet yliopistot, ammattikorkeakoulut ja ehkäpä ammattiopistotkin voivat tarjota valmiiksi monimuotoistettuja etäopintoja eri aloilta. Avoimen ammattiopiston opinnot ovat työvoimapolitiittista koulutusta.³⁵

6.4 Maahanmuuttajat

Edellä on eri kohdissa viitattu maahanmuuttajiin, ja aihe on esillä myös maakuntaliiton laatimassa Pohjois-Karjalan koulutus- ja sivistysstrategian 2014 ensimmäisessä eli strategiaosassa. Yleislinjaus on seuraava: ”Kartoitetaan maahanmuuttajien osaamisen taso, hyödynnetään aiempaa koulutusta ja kannustetaan työnantajia työllistämään maahanmuuttajia.”³⁶

Suomen kielen koulutusta maahanmuuttajille tarjoavat jonkin verran eri muodoin Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymän alaisen aikuisopiston toimipaikka ja Lieksan kristillinen opisto sekä vaihtelevasti myös jotkin kaupalliset koulutusyhtiöt.

Lieksalaisten maahanmuuttajien ammatillisista koulutustarpeista on tehty pienimuotoinen kysely alkuvuonna 2011.³⁷ Keskeinen kysymys on ammattitoiveiden realistisuus. Sekä paikallisen kielen oppiminen että monella maahanmuuttajalla myös peruskoulun – käytännössä usein aikuisperuskoulun – käymisen mahdollisuus ovat perusedellytykset sille, että Suomessa käypään ammattiin voi edes alkaa hakeutua. Toki monella tulijalla voi olla korkeakin koulutus, mutta monella muulla on tuskin mitään, ja joskus ei koulutus

35 <http://www.lkro.fi/userfiles/file/AVOIN%20YLIOPISTO.pdf>, <http://www.avoinyliopisto.fi/>, <http://www.amk.fi/avoin/>, <http://avoinammattiopisto.ning.com/>.

36 <http://www.pohjois-karjala.fi/dman/Document.phx?documentId=dn03111140547668&cmd=download>, s. 17/30; ks. myös s. 18/30 ja 23/30.

37 http://edu.lieksa.fi/kansalaisopisto/ain/Lieksalaisten_maahanmuuttajien_ammattikoulutustarvekysely_2011.pdf.

vastaa Suomessa mitään – esimerkiksi venäläinen välskäri, фельдшер, putoaa Suomessa aukkoon sairaanhoitajan ja lääkärin väliin.

On mahdollista, että Lieksaan saapuu ehkä piankin lisää maahanmuuttajia, kun Maahanmuuttovirastosta alkaa tulla ratkaisuja perheen yhdistämishakemuksista. Tällä perusteella saapuvat henkilöt ja perheet tulevat suoraan lentokentältä ilman välivaihetta vastaanottokeskuksissa.

Alkuvuonna 2011 alkoi edellä maakuntakorkeakoulun yhteydessä mainittu Monikulttuurinen Lieksa- eli MOKULI-hanke, jolla haetaan tukea maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämiseen Lieksassa.

6.5 Toisen asteen koulutus

Toisen asteen koulutusta edustavat Lieksassa lukio, Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymän alaiset ammatti- ja aikuisopiston toimipaikat sekä eräiden ammatillisten lisäkoulutusten kautta osin kristillinen opisto. Ne suunnittelevat opetusohjelmansa itse. Saattaa kuitenkin olla hyvä myös maakuntakorkeakouluyhteistyössä seurata toisen asteen koulutustarvetilannetta.

Esimerkin seurantarpeesta antoi Sokos Hotel Kolin hotellinjohtaja Susanna Saastamoinen viestissään huhtikuussa 2011:

- ja Kolin osalta olisi kovasti seuraavanlaisia haasteita rekrytointeja ajatellen.
- tarvitsemme kokkeja ja tarjoilijoita ympäri vuoden eri sesonkeihin, mutta emme saaneita yleensä lähialueilta -> mielellään tämältyyppisen koulutuksen lisäämistä (nimenomaan à la carte -kokit ja tarjoilijat) sekä yhteistyön lisäämistä työharjoittelujaksissa
- kerroshoitajia tarvitsemme myös, mutta niitä olemme paremmin saaneet työvoimahallinnonkin kautta
- rinnetyöntekijöitä talvikaudelle

Mutta näkisin tuon kokki- ja tarjoilijapulan meille akuuttina, ja ammattitaitoisen työvoiman saantipula estää osittain toimintojen kehittämisen.

Myös Pielisen Karjalan työ- ja elinkeinotoimiston ammattibarometri I/2011 kertoi, että kokeista, keittäjistä, kylmäköistä, hovimestareista ja tarjoilijoista on seutukunnalla pulaa.³⁸ Tilanne on havaittu Opetushallituksessakin: ”Matkailu-, ravitsemis- ja talousalalle ennakoidaan etenkin ammatillisen peruskoulutuksen huomattavaa lisäystarvetta.”³⁹

Lieksan kaupunki teki myös maaliskuun alussa aloitteen kuorma- ja linja-auton- sekä ajoneuvoyhdistelmänkuljettajakoulutuksesta paikkakunnalla, ja se on toteutumassa Pohjois-Karjalan ammattiopiston Joensuun toimipaikan tekniikan ja kulttuurin alan toimin: logistiikan perustutkinnon opetus käynnistyy aikuiskoulutuksena Lieksassa syyskuussa 2011. Esitys tuli alun perin Lieksan somaliyhdistykseltä.

6.6 Vapaa sivistystyö

Lieksan kansalaisopisto toteuttaa kaupungin strategiaan kuuluvia koulutuksia sekä yhteis-, hanke- ja kulttuuritoimintoja. Kansalaisopiston vuoteen 2015 ulottuviin toiminnallisiin tavoitteisiin sisältyvät monipuolinen kurssitarjonta, 15 prosentin opiskelijakattavuus kaupungin koko väestöstä sekä korkeakoulu- ja yliopistotasosten opetuskokonaisuuksien tarjoamisen turvaaminen paikkakunnalla yhteistyöverkoston avulla. Yhteistyöverkoston sisältyvät esimerkiksi ammattikorkeakoulu, kesäyliopisto ja maakuntakorkeakoulu.

Tavoitteisiin kuuluu niin ikään, että kansalaisopisto tarjoaa kielissä ja yhteiskunnallisissa aineissa ammattikorkeakoulutasoisia kursseja, joita voidaan käyttää osana ammattikorkeakoulututkintoa kuten esimerkiksi sairaanhoitaja- tai tradenomiopinnoissa. Tavoitteen toteutuminen alkoi jo syksyllä 2010, kun kansalaisopisto järjesti ruotsin kielen kertauskurssin sairaanhoitajan tutkintoon tähtäävässä Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun hoitotyön monimuotokoulutusohjelmassa. Kielistä voisivat tulla kysymykseen ainakin

38 <http://www.ely-keskus.fi/fi/ELYkeskukset/pohjoiskarjalanely/Documents/PielisenKarjala.pdf>.

39 <http://www.oph.fi/lehdistotiedotteet/2011/012>.

ruotsi, venäjä, saksa, ranska, italia ja suomi. Myös esimerkiksi soveltuva korkeakouluopintoihin valmentava koulutus voi mahtua kansalaisopiston opetusohjelmaan, ja sellaista kannattaisi kokeilla periodimuotoisena jonkin seuraavan tutkintotavoitteisen koulutuksen alkaessa paikkakunnalla.

Maahanmuuttakoulutuksen mielessä aloitti kansalaisopisto kevätlukukauden 2011 alusta ajankohtaisten asioiden keskustelupiiriin, joka pohjautui lähinnä Yleisradion Selkouutisiin⁴⁰. Kansalaisopisto myös hakenut Opetushallitukselta opintosetelityyppistä erityisavustusta maahanmuuttajakoulutusta varten. Jos avustusta saadaan, se on käytettävissä puolentoista lukuvuoden ajan syksystä 2011 jouluuun 2012.

Lieksan kristillisen opiston edellä mainittujen koulutusten ja ehkä perinteellistyyppeiksi kansanopistolinjojen ja -kurssien lisäksi on erikseen huomionarvoinen seikka edelleen se, että opiston kannatusyhdistys hakee parhaillaan opetusministeriöltä myös perusopetuslain mukaisen perusopetuksen järjestämisluvan muuttamista siten, että nykyisten 40 perusopetuspaikan määrää lisättäisiin puolella 60:een.

Lisäys palvelisi sekä perusopetuksen lisäopetukseen osallistuvia kymppiluokkalaisia, jotka tulevat Lieksasta ja lähikunnista, että aikuisperuskoulusta kiinnostuneita, jotka ovat pääsääntöisesti Somaliasta ja Irakista tulleita. Lieksan kaupungin varhaiskasvatus- ja koulutuslautakunta on puoltanut muutoshakemusta.⁴¹

40 <http://www.yle.fi/selkouutiset/>.

41 <http://webdynasty.pohjoiskarjala.net/Dynasty/Lieksa/kokous/20111035-12.HTM>.

6.7 Koulutusmuotojen kehittäminen

Viime aikoina käydyissä keskusteluissa ja muissa ajatustenvaihdoissa on tähän mennessä esitettyjen näkökohtien lisäksi tullut ilmi muitakin havaintoja ja toiveita, joita voi ottaa huomioon monissakin eri yhteyksissä:

- Tarvitaan täsmäkoulutusta pienille porukoille, erilaisia erikoistumiskoulutuksia täsmätarpeisiin eri toimialoilla.
- Venäläisturistien lisääntymisen myötä tarvitaan venäjän kieltä. Toisaalta on tarvetta myös englannille ja saksalle.
- Lähtökohtana, että opiskelu on tehty nimenomaisen elinkeinoelämän tavoitteiden mukaisesti ja kohdistuen konkreettisesti yritysten tarpeisiin.
- Oppisopimuskoulutus voi olla joustava ja monille sopiva väylä. Se olisi saatava toimivaksi mahdollisuudeksi myös ammattikorkeakoulutasolla.
- Opintojen ja näyttötutkintojen paikallisuus on tärkeää myös siksi, että joillakin aloilla tehdään vuorotyötä. On aivan ratkaisevaa, että jatkokoulutusmahdollisuudet ovat Lieksassa.
- Osaamistarpeet vaihtelevat; tarvitaan monipuolista osaamista.
- Komposiitti- ja muovialan koulutus: ”– Voisimme profiloitua komposiittialan kärkikouluttajaksi Suomessa tai jopa koko Euroopassa, [toimitusjohtaja Aki] Lampola pohtii opiskelupaikkojen kohdentamista.”⁴²

42 Lieksan Lehti 21.4.2011, s. 3.

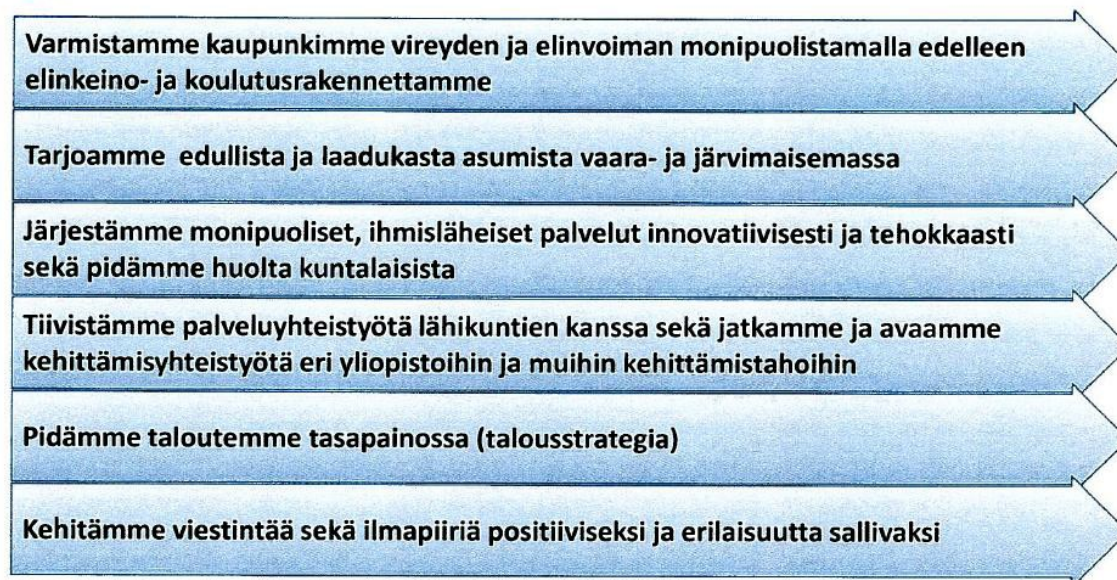
- Työpaikkojen ja koulutusmahdollisuuksien lisäksi on tärkeää kiinnittää huomiota myös Lieksan vetovoimaisuuteen yleensä.

Kehitys ja innovointi

Lieksan vetovoimaisuutta yleensä pyritään kehittämään Lieksan kaupungin talousarviossa 2011 ja taloussuunnitelmassa 2012–2013 esitetyin tavoin⁴³:

Lieksan päästrategia

Koulutuskysymyksiä on edellä käsitelty, mutta vielä tässäkin yhteydessä voi panna merkille strategiset aiheet monipuolistaa koulutusrakennetta ja avata kehittämissyhteistyötä eri yliopistoihin ja muihin kehittämistahoihin. Jälkimmäistä kohtaa lienee lupa tulkita niin, että yliopistojen sijasta voisi puhua laajemminkin korkeakouluista.

⁴³ <http://www.lieksa.fi/dman/Document.phx?documentId=jb35510134625204&cmd=download>, s. 7/88.

Yksityiskohtaisemmin katsoen on kehitys- ja innovaatiomielessä käynnissä tai vireillä erilaisia Euroopan unionin tai muita projekteja seuraavilla tavoitealueilla⁴⁴:

- Suomen itsenäisyyden juhlarahaston Sitran ”Työelämän laadulla tuottavuutta” -hanke, joka on kattohankkeena muille tuottavuuden lisäykseen tähtääville hankkeille ja toimenpiteille. Arvatenkin hankkeen nimen kahden jälkimmäisen sanan perusteella siitä käytetään myös lyhennettä LATU. Sitra toteuttaa projektin yhdessä Lieksan ja Kuusamon kaupunkien, Hollolan, Punkalaitumen, Maskun ja Siikajoen kuntien sekä Sastamalan koulutuskuntayhtymän kanssa.⁴⁵
- Sähköisten palvelujen kehittäminen; tämä hanke toimii nimellä ”Lieksan kaupungin palvelujen uudelleenjärjestäminen ja verkostoituminen”. Pohjois-Karjalan ja Piehisen Karjalan seudun pilottihanke sähköisen asioinnin ja asiakaspalvelun kehittämiseksi kunnissa sisältyy myös Pohjois-Karjalan maakuntaliiton hankeluetteloon 2012.⁴⁶
- Maahanmuuttajien kotoutumisen edistäminen – työllistymisen edistäminen ja syrjäytymisen estäminen. Tässä on kyse edellä maakuntakorkeakoulun yhteydessä mainitusta Monikulttuurinen Lieksa- eli MOKULI-hankkeesta.
- Metsäalan koulutuksen ja tutkimus- ja kehittämistoiminnan edistäminen, Lieksan kaupungin vetämä monialainen Puuakatemia-yhteistyöryhmä. Tavoitteina on kehittää maakunnan yhtä tärkeää elinkeinoalaa maakuntakeskuksen sijasta seutu-kaupungissa sekä suunnitella ja hakea Euroopan unionin rakennerahastorahoitteisesti koulutusorganisaatioiden kehittämishanketta ja puun käytön laaja-alaistamis-

44 <http://www.lieksa.fi/dman/Document.phx?documentId=jb35510134625204&cmd=download>, s. 7/88 ja 19–20/88.

45 http://www.sitra.fi/fi/Ohjelmat/julkishallinnonjohtamisohjelma/hankkeet/latu/tyoelaman_laadulla_tuotta_vuutta.htm.

46 <http://www.pohjois-karjala.fi/dman/Document.phx?documentId=rm05911082231226&cmd=download>, s. 31/84.

hanketta. Puuakatemia sisältyy myös Pohjois-Karjalan maakuntaliiton hankeluetteloon 2012.⁴⁷

- Luonto- ja kulttuurimatkailun kehittäminen. Tässä kohdassa voi palauttaa mieleen edellä esitetyn matkailurestonomiajatuksen perusteluineen.

Lisäksi on kaupungin eri toimialoilla lukuisia muitakin hankkeita tai erityisiä toiminnallisia tavoitteita yksinään tai yhdessä muiden erilaisten tahojen kanssa. Esimerkkeinä kirjosta olkoot vaikkapa kansalaisopistossa edellä jo mainittu Osaava-hanke, keskushallinnossa sivistystoimen esimiesten koulutusohjelman laajentaminen muihin palvelukeskuksiin, sosiaali- ja terveystalveskeskuksessa kotihoidon logistinen optimointihanke, Lieksan Teollisuuskylä Oy:ssä ja Pielisen Karjalan Kehittämiskeskus Oy PIKES:issä kasvavaan työvoimatarpeeseen vastaaminen maakunnallisilla rekrytointihankkeilla sekä Pielisen museossa seikkailuteknologiahanke.

Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun ja maakuntakorkeakoulun hallinnoima Pielisen Karjalan käytäntölähtöisen innovaatiotoiminnan pilotointihanke pitää tavoitteenaan viittä edelleenkehittelykelpoista innovaatioaihiota, joita haetaan kuluvan vuoden aikana.

Pielisen Karjalan Kehittämiskeskus Oy PIKES on julkaissut Pielisen Karjalan elinkeinostrategian 2010–2013⁴⁸. Seuraavassa on nostettu erityisesti esille kaksi kohtaa, jotka osaltaan yhä vahvistavat edellä jo esitettyjä näkemyksiä seudullisesta maakuntakorkeakoulu-työstä sekä kaksi innovaatiomielessä mielenkiintoista huomautusta, jotka koskevat teknillistä yliopistokoulutusta ja -tutkimusta:

Painopiste 2.

Osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen alueen yrityksille

--

47 <http://webdynasty.pohjoiskarjala.net/Dynasty/Lieksa/kokous/20111033-19.PDF>, <http://www.lieksa.fi/Resource.phx/pubman/templates/113.htx?id=7025&serv=sivut-lieksa> ja <http://www.pohjoiskarjala.fi/dman/Document.phx?documentId=rm05911082231226&cmd=download>, s. 48/84, Lieksan Lehti 9.4.2011, s. 3.

48 http://www.pikes.fi/fi/document.cfm?doc=show&doc_id=262, s. 3–4/4.

b. Maakuntakorkeakoulun toimintaa kehitetään edelleen, paikalliset tutor-ryhmät ja paikallinen ohjaus

--

g. Teknillisen yliopiston etäyksikkö Pielisen Karjalaan

--

Elinkeinostrategian tavoitteet painopisteittäin

--

◆ Maakuntakorkeakoulun toiminta on luonteeltaan pysyvää

--

◆ Pielisen Karjalassa toimii teknillisen yliopiston tutkimusryhmä

Teknillisestä yliopistosta puhuttaessa ovat vaihtoehtoja kaiketi lähinnä Lappeenrannan teknillinen yliopisto, Aalto-yliopiston neljä tekniikan alan korkeakoulua, Tampereen teknillinen yliopisto ja Oulun yliopiston teknillinen tiedekunta. Edellä mainittua automaatio- tai prosessipainotteista insinöörikoulutusta ajatellen voisi ehkä hyvinkin olla syytä olla yhteydessä erityisesti Lappeenrannan teknillisen yliopiston kemiantekniikan laitokseen.⁴⁹

Riippuen siitä, millaista etäyksikköä ja tutkimusta halutaan, saattaa lisäksi kannattaa ottaa huomioon myös esimerkiksi Jyväskylän yliopiston informaatioteknologian tiedekunta ja Itä-Suomen yliopiston luonnontieteiden ja metsätieteiden tiedekunta, vaikka näistä valmistuukin maistereita eikä diplomi-insinöörejä.⁵⁰

PIKES:in piirissä toimiva Elämänlaatu, e-työ, tietoyhteiskunta ja uudistuva työ Pielisen Karjalassa EETU -projekti⁵¹ teki huhtikuussa 2011 yrityskartoituksen 1001 yrityksestä Suomessa. Hankkeen projektipäällikkö Jyrki Kuivalainen ja markkinointisihteeri Eila Lintunen kertoivat tuloksista mm. seuraavasti:

Kartoituksen tuloksena on todettavissa että etätyön teettämiseen on eniten valmiuksia ohjelmistojen suunnitteluun liittyvissä tehtävissä. Sivutoimipisteen perustaminen riippuu monessa yrityksessä siitä, löytyykö seudulta/seudulle osaajia. Alan osaajien saaminen Pielisen Karjalaan edellyttää näke-

49 <http://www.lut.fi/>, <http://www.aalto.fi/fi/school/technology/>, <http://www.tut.fi/>, <http://www.ttk.oulu.fi/>, <http://www.lut.fi/fi/technology/lutchemistry/sivut/default.aspx>.

50 <https://www.jyu.fi/it>, <http://www.uef.fi/uef/luonnontieteiden-ja-metsatieteiden-tiedekunta>.

51 <http://www.pikes.fi/fi/?ID=1440>, <http://www.pielinen.net/>, <http://www.ework.fi/>.

myksemme mukaan projektimme markkinointityön lisäksi yritysten tarpeisiin räätälöityä koulutusta Pielisen Karjalassa. Paikkakunnalla järjestetty koulutus sitoo osaajat parhaiten seudulle.

ESITYS

Esitämme, että maakuntakorkeakoulu toteuttaa alan koulutusta Lieksassa tai Nurmeksessa. Koulutuksessa huomioitaisiin pienten ja keskisuurten yritysten tarpeet alalle. Tämä voisi toteutua esim. siten että yrityskytkenät opiskelijoille tehtäisiin jo koulutuksen alkuvaiheessa.

EETU-kartoituksessa löytyi 36 yritystä, jotka olivat valmiita palkkaamaan etätyöntekijöitä – siis potentiaalisia lieksalaisia taikka tulo- tai paluumuuttajatyöntekijöitä Lieksaan. Toimialat ja tarpeet olivat toki hyvin monenlaisia ja vaihtelevia. Asiassa kannattanee edetä tutkien täydennyskoulutustyyppisiä digitaalitekniikan alan mahdollisuuksia ammattiopiston, aikuisopiston ja ammattikorkeakoulun suunnissa. Yksi mahdollinen etenemissuunta voisivat olla avoimen lähdekoodin ohjelmointitehtävät.

Lieksan lasten ja nuorten taidekoulussa on suunnitteilla taiteen perusopetuksen suppea oppimäärä audiovisuaalisen taiteen alalla. Toteutuessaan tämä voisi luoda erilaisia yhteistoimintamahdollisuuksia myös muiden tahojen kanssa.

Tietenkin on edellä jo mainittu Lieksan Yhteispalvelut eli LYP innovaatio itsessään. Toimipaikka ei silti toistaiseksi ole virallinen yhteispalvelupiste, koska toimijoiden joukosta puuttuu valtion viranomaisen eikä nimettyä palveluneuvojaa ja lain julkisen hallinnon yhteispalvelusta, 223/2007, edellyttämää yhteispalvelusopimusta ole.⁵² Keskeinen tehtävä vuoden 2011 aikana on LYP:n toiminnan vakiinnuttaminen maaliskuun lopussa päättyneen perustamishankkeen jälkeen. Ensimmäinen askel vakiinnuttamista kohti otettiin huhtikuussa, kun Lieksan kaupunginhallitus päätti perustaa LYP:lle ohjausryhmän.⁵³ Yksi mahdollisista kouluttautumisen- ja kehittämistarpeiden ja -vastausten jatkokehittelyn suunnista voisi ehkä olla tutkimus- ja tutkielma-aihepankki.

52 <http://www.yhteispalvelu.fi/>, <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070223>.

53 KH § 139, 18.4.2011, <http://webdynasty.pohjoiskarjala.net/Dynasty/Lieksa/kokous/20111034-10.HTM>.